

Sygn. akt V KK 396/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie **A. T.**

obwinionej z art. 86 § 1 kw.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 stycznia 2019 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 30 maja 2018 r., sygn. akt II Ka [...],

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II W [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K., rozpoznając połączone sprawy II W [...], II W [...], II W [...], wyrokiem z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II W [...]:

1. uznał M. K. za winną tego, że w dniu 4 listopada 2016 roku około godziny 16.40 w K., na skrzyżowaniu drogi [...] z ulicą K., woj. [...], spowodowała zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki F. o nr rej [...], podczas wykonywania manewru skrętu w lewo nie zachowała szczególnej ostrożności i nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu nadjeżdżającemu z przeciwnego kierunku samochodowi osobowemu marki O. o nr rej. [...], kierowanemu przez A. T., tj. popełnienia wykroczenia z art. 86 § 1 k.w. i na podstawie art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 39 § 1 k.w. odstąpił od wymierzenia obwinionej kary (pkt I wyroku);

2. uznał obwinioną A. T. za winną tego, że w dniu 4 listopada 2016 roku około godziny 16:40, w miejscowości K., woj. [...], kierowała po drodze publicznej [...] samochodem osobowym marki O. o nr rej. [...], bez wymaganych przepisami świateł, tj. popełnienia wykroczenia z art. 88 k.w., za które – na podstawie art. 88 k.w. – wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 złotych (pkt II wyroku);

3. uniewinnił A. T. od zarzutu popełnienia wykroczenia z art. 86 § 1 k.w., polegającego na tym, że w dniu 4 listopada 2016 r., około godz. 16:40, w K., na skrzyżowaniu drogi [...] z ulicą K., woj. [...], nie zachowując należytej ostrożności, spowodowała zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki O. o nr rej. [...], jadąc na wprost bez włączonych świateł mijania, doprowadziła do zderzenia z jadącym z naprzeciwka, wykonującym manewr skrętu w lewo pojazdem marki F. nr rej. [...], kierowanym przez M. K. (pkt III wyroku).

Sąd Rejonowy orzekł także w przedmiocie kosztów tego postępowania (pkt IV wyroku).

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego złożyła M. K. i zaznaczyła, że wniosek ten dotyczy „uzasadnienia wyroku w całości co do osoby obwinionej M. K. i obwinionej A. T.”. Zgodnie z tym wnioskiem Sąd Rejonowy sporządził uzasadnienie swojego orzeczenia w całości.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji - w zakresie rozstrzygnięć zawartych w jego punktach I, III i IV - wniosła M. K., która podnosząc zarzut obrazy

prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. i art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 39 § 2 k.p.w., oraz prawa materialnego, tj. art. 86 k.w., wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie jej od przypisanego czynu oraz uznanie A. T. za winną wykroczenia z art. 86 § 1 k.w.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 30 maja 2018 r., sygn. akt II Ka [...], utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji, stwierdzając m.in., że nie mógł on zostać skutecznie zaskarżony przez obwinioną M. K. na niekorzyść A. T., albowiem apelująca nie występowała w tej sprawie jako oskarżyciel posiłkowy, a jedynie jako współobwiniona.

Od wyroku Sądu odwoławczego kasację na niekorzyść A. T. wniosł Rzecznik Praw Obywatelskich, który podniósł zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w., przez nierozpoznanie apelacji M. K. w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów w części sformułowanej na niekorzyść współobwinionej A. T., tj. w zakresie uniewinnienia jej od zarzucanego czynu, wypełniającego znamiona z art. 86 § 1 k.w.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu skarżący wniosł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Lektura akt sprawy wskazuje, że M. K. w postępowaniu w sprawie o zarzucane A. T. wykroczenie z art. 86 § 1 k.w., prowadzone pierwotnie przed Sądem Rejonowym w K. pod sygn. akt II W [...], złożyła oświadczenie o woli występowania w tym procesie w charakterze oskarżyciela posiłkowego (k. 345, t. II) i korzystała z uprawnień tej strony procesowej, czego potwierdzeniem jest fakt skutecznego zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 lipca 2017 r. o umorzeniu postępowania wobec A. T., które doprowadziło do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K. (zob. k. 380, 360-362, t. II). Warto zauważyć, że w zarządzeniu o przyjęciu zażalenia pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej stwierdzono wyraźnie, że środek odwoławczy został wniesiony przez osobę uprawnioną (k. 363, t. II).

To, że w późniejszym toku postępowania sprawę tę połączono ze sprawą II W [...], dotyczącą zarzucanego samej M. K. wykroczenia z art. 86 § 1 k.w. oraz wykroczenia z art. 88 k.w., o którego popełnienie obwiniono A. T., nie mogło prowadzić do pozbawienia M. K. statusu oskarżyciela posiłkowego w sprawie prowadzonej wcześniej pod sygn. akt II W [...]. Wprawdzie w postępowaniu karnym obowiązuje zasada, zgodnie z którą w postępowaniu sądowym z uprawnień pokrzywdzonego określonych w art. 53 k.p.k. (tj. występowania w sprawach z oskarżenia publicznego w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego) nie może korzystać osoba występująca w tej samej sprawie w charakterze oskarżonego (art. 50 k.p.k.). Niemniej jednak na gruncie postępowania karnego zasada ta nie ma charakteru absolutnego, albowiem dopuszczalny jest wyjątek w sprawach prowadzonych w postępowaniu w sprawach z oskarżenia prywatnego w sytuacji wniesienia oskarżenia wzajemnego (art. 50 k.p.k. *in fine* w zw. z art. 497 k.p.k. i art. 498 § 3 k.p.k.). Nie można zatem twierdzić o istnieniu ogólnego, uniwersalnego zakazu łączenia roli oskarżonego i oskarżyciela posiłkowego.

Przede wszystkim jednak w postępowaniu w sprawach o wykroczenia kwestia powyższa została uregulowana inaczej. Przepis art. 25 § 4 k.p.w. wskazuje, że pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego, zaś cały art. 25 k.p.w. zawiera odesłanie jedynie do unormowań zawartych w art. 49 § 3 k.p.k. i art. 51 k.p.k. oraz art. 304b k.p.k., nie zaś do art. 50 k.p.k. Skoro zatem zgodnie z art. 1 § 2 k.p.w. w postępowaniu w sprawach o wykroczenia przepisy Kodeksu postępowania karnego stosuje się jedynie wtedy, gdy Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia tak stanowi, to brak recepcji art. 50 k.p.k., przy braku wyrażenia zakazu określonego w tym przepisie bezpośrednio w przepisach Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, prowadzi do wniosku, że w postępowaniu w sprawach o wykroczenia nie obowiązuje zakaz kumulacji roli obwinionego i oskarżyciela posiłkowego (zob. A. Skowron, *Kumulacja ról w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, PS 2007, nr 10, s. 157). Należy również zaznaczyć, że utrata statusu oskarżyciela posiłkowego w sprawie połączonej ze sprawą, w której osoba korzystająca dotychczas z uprawnień, o

których mowa w art. 25 § 4 k.p.w., występuje w charakterze obwinionego, tylko z uwagi na fakt łącznego rozpoznania spraw w jednym postępowaniu, prowadziłoby do nieuzasadnionego pogorszenia sytuacji procesowej takiego podmiotu w porównaniu do uprawnień, z jakich mógłby korzystać, gdyby sprawy były rozpoznawane oddzielnie. Tym bardziej zatem twierdzenie o występowaniu zakazu kumulacji ról procesowych, o którym mowa w art. 50 k.p.k., na gruncie postępowania w sprawach o wykroczenia, uznać należy za nieuprawnione.

Jedynie na marginesie należy wskazać, że przepis art. 50 k.p.k. stanowi o zakazie korzystania z uprawnień oskarżyciela posiłkowego przez osobę, która „w tej samej sprawie” występuje w charakterze oskarżonego. Powyższy przepis wcale jednak nie stanowi, że z uprawnień oskarżyciela posiłkowego nie może korzystać osoba, która „w tym samym (jednym) postępowaniu” występuje w charakterze oskarżonego. „Sprawa” to bowiem całokształt zagadnień dotyczących odpowiedzialności danego sprawcy (współsprawców) za konkretne (pojedyncze) przestępstwo. Rzeczą natomiast oczywistą jest, że w jednym postępowaniu sąd może rozpoznawać jednocześnie „wiele spraw” (łączność podmiotowa lub przedmiotowa), np. o kradzież, pobicie, oszustwo (zob. A. Łosicka, *Procesowe pojęcie strony*, *Prok. i Pr.* 2013/3/46-53). I tak, przy odrębnie prowadzonych postępowaniach pokrzywdzony mógłby korzystać z uprawnień strony - oskarżyciela posiłkowego, natomiast skutek połączenia „wielu spraw”, na podstawie niezaskarżalnej decyzji, w „jedno postępowanie”, takich uprawnień byłby pozbawiony.

Z tych względów stanowisko Sądu Okręgowego w K., zgodnie z którym obwiniona M. K. nie mogła zaskarżyć wyroku na niekorzyść A. T., gdyż nie występowała w tej sprawie jako oskarżyciel posiłkowy, a jedynie jako współobwiniona (s. 5 uzasadnienia wyroku), nie znajduje potwierdzenia ani w przepisach k.p.w., ani w realiach procesowych, o czym była już mowa na początku niniejszych rozważań. W konsekwencji tego błędnego stanowiska doszło do naruszenia uprawnień procesowych M. K. i nierozpoznania apelacji, w części odnoszącej się do zarzutu popełnienia przez A. T. wykroczenia z art. 86 § 1 k.w., co skutkowało rażącym naruszeniem art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w., które z oczywistych względów mogło mieć istotny wpływ na treść

zaskarżonego kasacją wyroku, zwłaszcza w świetle stwierdzenia Sądu odwoławczego, że nie zgadza się on z ustaleniami Sądu pierwszej instancji, iż zachowanie A. T., która kierowała pojazdem bez włączonych świateł mijania przed zdarzeniem, pozostaje bez związku przyczynowo - skutkowego z zaistniałym zdarzeniem (s. 5 uzasadnienia wyroku).

Należy przy tym zauważyć, że skoro wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony także na niekorzyść obwinionej A. T., to winna ona być zawiadomiona zarówno o przyjęciu apelacji M. K., jak i o terminie rozprawy apelacyjnej (art. 105 § 3 i art. 106 § 1 k.p.w.). Nie sposób również nie zauważyć, wbrew temu co twierdzi w swojej kasacji Rzecznik Praw Obywatelskich, że postanowieniem z dnia 22 maja 2017 r. Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku o przystąpienie do sprawy w charakterze oskarżycielki posiłkowej nie M. K., ale A. T..

Przeprowadzając ponownie postępowanie odwoławcze Sąd *ad quem* dokona wnikliwego rozpoznania wszystkich zarzutów sformułowanych w apelacji, wniesionej przez M. K., w tym także tych skierowanych przeciwko uniewinnieniu A. T. od zarzutu popełnienia wykroczenia z art. 86 § 1 k.w. i w zależności od oceny zasadności tego środka odwoławczego wyda stosowne rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.